Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Maria Angeles Beitia Oruna

Aramaio, Araba (1918)

Aurkibidea

Biografia

Altzaga auzoko Altzazpi (Altzagazpikoa) baserrian jaio zen, bederatzi anai-arreben artean bigarrena. Aita bertakoa zen, eta ama Eguzkierripa auzoko Maskaiño baserrikoa. Azkoagako eskolara joan zen ahal izan zuenetan, eta hamalau urterekin Madrilen zuen izeba baten etxera joan zen. Erdara ikasi eta gero eskolatu egin zen Madrilen. 1936. urteko uztailaren hasieran oporretan etxera etorri eta gerrak bertan harrapatu zuen. Gerra denboran bai milizianoekin gerra hasieran, baita geroago nazionalekin ere, etxean ondo konpondu ziren. Añibarri baserritik Argentinara joan eta aberastuta itzuli zenaren seme batekin, Jose Maria Azpiazurekin, ezkondu zen Barajuen auzoko Barrauts baserrira. Altzazpin gurasoak bakarrik gelditu zirenean, familiarekin jaiotetxera itzuli zen eta bertan jarraitzen du bizitzen. Lau seme-alaba ditu.

Zintak

ARA-101

- **Proiektua**: Aramaioko ipuinak eta kondairak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Arriolabengoa, Divina - Ozaeta Elorza, Arantza
- **Data**: 2009-06-12
- **Iraupena**: 62 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Elexpuru, Juan Martin
- **Transkribatzailea(k)**: Oruesagasti, Ainitze

ARA-116

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Elortza, Kepa
- **Data**: 2010-05-27
- **Iraupena**: 81 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Ez zekiten erdararik txikitan

- **Erref**: ARA-101/003
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:09:25. **Bukatu**: 00:11:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Eskolara gutxi joan zen etxean anai-arreba txikiak zaindu behar zituelako. 13 urterekin Madrilera joan zen eta han bai, han joan zen eskolara. Txikitan ez zuten erdararik ulertzen, eta eskola erdara hutsez izaten zen

Transkripzioa
- Ta eskola juan zitzen?
- Hemen, oso gutxi. Oso gutxi jueten nitzen. Umiek, umiek... neu nausixena ta gero zelan e... umiek etxe... zeretik neuken, ta aitte ta ama soluen ta lana in bihar uen orduen eta gero ni geldiketan nitzen apur bat umiek zainketako. Ta gero, ni juan nitzen hamahiru urteaz Madrilera, eta gero han eon nitzen. Eskolan han ibili nitzen.
- Hamahiru urterekin Madrilera juan zitzen?
- Bai, jun nitzen.
- Ta hemen tokau jatzuna Azkuan. Toketan jatzun...
- Azkuan. Orduantxe... lehenau Azkuan ezeuan eskolaik. Jueten zien e... gure denporan ya eskolia ein zan, baiña danak kalea juten zien... baiña kalien be eskola... Ta gero, in zan Azkuan. Ta gero, handik gero, ipiñi euen zerien... Uribarrin... ipiñi euen.
- Eta hango maistruen eta... gutxi egon zan, baiña rekuerdue ona-txarra?
- E ni hasi... Egon nitzen maistro bat zan Valladolizkue, Don Lorenzo. Etorri zan... ta gero maistra bat be bai. Maistria ez dakit nora etorri zan e... soltera, ta ezkondu zan hemen. Ta auki euen mutiko bat, Lorenzito. Azkoako hortan ere... Azkoaz ta... ya mutiko... mutikotxue indde jun zan. Valladolizkuak.
- Ta onak zien zuekin maistruek eta? Ondo portetan zien?
- Ba, orduen guk ez gekixen erderaik ezebez ta berak euskeraik ez. Lehenau, euskeraz ez dotzue emuten zerik... ta gero Francon denporan ez e... ezebez. Ez e...
- Ya...
- Erderaz, dana erderaz. Euskerie ezeuen izten, eta hemengo jentiek erderaz ez gen entendiduten ezebe. Ezebez. Ni be Madrilera jun nitzenien erderaik ezebez.
- Hamahiru urtekin orduen ikasi zen?
- Bai, klaro. Hamahiru... Hamahirutik hamazortzira. Ta gero, ba, nire bizimodu holan izen zan. Gero, ondo ba!

2. Azakaska (tortoloska)

- **Erref**: ARA-101/004
- **Iraupena**: 0:02:12. **Hasi**: 00:11:40. **Bukatu**: 00:13:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Txikolan, pote-poteka, azakaska (tortoloska) ziren euren umetako jolasak. Azakaska nola jokatzen den.

Transkripzioa
- Eta umetan eta holan ze... jolasak eta ze iten zauien? Ze jolas...
- Txikolan.
- Txikolan.
- Txikoli badakitzu zer dan?
- Zelan zan?
- Txikolan, pote-poteka ta azakaska asko! Azakaska. E... Azkuan e... lehen, ba, errosaixo ta beti domeketan, errosaixue atzaldien ta, ba, guk zelan esangot 10-12 urte edo... zer gero! Neska indde be bai! Beti azakaska.
- Ta zelan da azakaska? Zelan itten da?
- Azakasak izaten die e... bildotsen hanketan eoten die e... azakasak. Eztait... sekule eztittuzue ikusi?
- Bai.
- Bai. Ta harek izeten zien sei azakas ta, gero, e... zer bat... kanika bat. Ta kaniki bota gora ta hemen [...] zera harek azakasak ipini bihar dituzu gorau edo beherau edo beruta edo... e... zoiezun jokuen... ipini bihar dittuzu. Oso politte izeten zan.
- Segun eta zelan ipintten zan puntuek eta... gehixau?
- Ez, ba... akabetan zanien pues e... ya ahaztute nauken... Bat zan azakas, potes ta eztakitt hiru-lau gauze euki... ipini biher zien. E... azakas...
- A denporan... bai.
- Zera goixen, a goixen zan artien ipi biher zan hemen, beste eskuen... ipini biher dittuzu.
- Ta izenakin eza akordetan? Azakas, potes...
- Azakaska? E...
- Hori partien izenak...
- Ai, enaz akordetan. Potez bat, azaka... enaz akordetan. Bueno... ya urtiek badakitzu!
- Ta ona zitzen zu? Ona zitzen? Batzuk hobiek izengo...
- Azakaska?
- Bai.
- Azakaska bai, bueno! Gora-gora bota ta... Han ipiniez zerok eta... Ta bueno... hau nones, hau potes ta bestie eztait zelan zan e... alde daneta ipini bihar dittuzu...
- A...
- Harek... Daneta ipini bihar dittuzu.
- Ta orduan lehenau bukaketan euenak... Lehenau itten euenak... harek irabazten euen.
- Harek irabazi, klaro. Ta ordun dirue ta etzen... ez gen itten, ezeun diruik eta!

3. Linuaren lanak eta ondorengo jolasak

- **Erref**: ARA-101/005
- **Iraupena**: 0:02:43. **Hasi**: 00:13:52. **Bukatu**: 00:16:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Lihoa (linua) eta ehuleak

Laburpena:
Umetan ezagutu zituen linuaren lanak: soroan sortak egin eta lehortzen utzi; etxera ekarri eta jo hazia apartatzeko; txarrantxan pasatu. Gero Eskoriatzan zegoen ehundegi batera eramaten zen han haria eta ehuna egiteko. Latzak ei ziren harekin egindako izarak. Linu-lanak egindakoan afaria egiten zen, eta afalostean abarketa-zarka jolasten zuten, korroan jarrita

4. Umeak moja eta fraide eraman abadeek

- **Erref**: ARA-101/007
- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 00:16:52. **Bukatu**: 00:18:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Abadeek moja eta fraide eraman zuten ume asko. Abadeek izututa edukitzen zuten jendea infernuarekin.

5. Madrilen eskolan

- **Erref**: ARA-101/010
- **Iraupena**: 0:02:31. **Hasi**: 00:20:55. **Bukatu**: 00:23:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo

Laburpena:
Madrilen eskolan ibili zen 13 urterekin joanda. Oso maistra gaiztoa izan zuten. Lagunak zituen eta ondo pasatzen zuen. Azkar ikasi zuen erdaraz. Izeba zuen euskaldun bakarra etxean. 1936ko uztailean Aramaion oporretan zegoela lehertu zen gerra eta ez zen atzera itzuli Madrilera.

6. Madrilera trenez musua beltz-beltz eginda

- **Erref**: ARA-101/011
- **Iraupena**: 0:01:14. **Hasi**: 00:23:26. **Bukatu**: 00:24:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:
Trenez joaten zen Madrilera, ikatzezko makinaz tiratuta. Musu guztia beltz-beltz eginda heltzen ziren. Orduan ez zegoen dutxarik eta horrelakorik.

Transkripzioa
- Nik kurisidade bat. Madrillea zela juen zitzen? Trenez edo...

- Trena, trena.
- Ta zenbat denpora...
- Mosue, mosue bal-baltz eindde iketzaz.
- Ta zenbat denpora Madrillea jueten?
- Bueno... estaziño guztietan geldittu... Asko! Denpora asko! Bu...
- Egun bat iguel?
- Egun bat, egun bat... Egun bat, bai. Egun bat orduen, bai. Oin, harrazkero, ba, ni ezkondu nitzenien be hillebete in niñan nik Madrillen, ezkondu gitzenin. Harrazkero, be egon naz beste birretten ta... baiñe oingo trenak, jo! Bueno! Sevilla juan nitzenin be "en el AVE" juen nitzen. Ezta nun zoiezenik pez! Hementxe zazena letxe! "Echando puñetas". Alleau te kitto. Baiño orduen... dana iketza... Iketza leku guzti... iketzaz ibiltten zien harek!
- Bai, bai. Ta bal-baltz indde alleau zitzen?
- Bai, dana. Mosu guztie be bal-baltz eindde. Ta ordun, dutxaik be ezeuen orduen! "Ni duchas ni... ". Baiñerak ez dakit nun egongo zien... Francok edo... iuel! Hemen baserrixetan...

7. Gorputzaren garbiketa

- **Erref**: ARA-101/013
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:25:44. **Bukatu**: 00:27:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:
Gorputzaren garbiketa. Madrilen zinkazko ontzi batean egiten zuten. Baserrian mutilak errekara joaten ziren; besteak etxean balde handi batez moldatzen ziren. Xaboia etxean egiten zuten askok.

Transkripzioa
- Eta garbittu ta zelan itten zitzien?
- E... Madrillen geuken zer... kumune be txikitxe zan, txikitxuek. Ta geuken balde haundi bat, horrek balde "de zinc o de eso", hantxe txandan. Txandan.
- Eta hemen be bai ezta? Hemen ere baserrixetan be eukitte zabien...
- Hemen sikeran mutikuk erreka jute zien! Han, beheko errekan zuluk eukien eindde zer bat eta errekan eta ondo... Baiñe, baiñe... hemen be ieul. Hemen be geuken ba... horiek zer haundixok! Ordun, erropie be...
- Barreiño...
- Zerin eruten gen ta... Ta holakoxe lekuetan garbittxu in bihar.
- Eta jaboie?
- Jaboie, bai. Jaboie egoten zan. Jaboie egoten zan, baiñe etxien ta eindde.
- Bai.
- "No era de la fabrica". Horrek fabrikakuk ez zien /etzien/. Etxien einddeko... gurien nere amaiñarrebak be etxien eitten euen /eitteuen/ jaboie.
- Ta zerez itten euen?
- E... dakit itten euela /itteuena/ zebue. Horrek karnazexie eukien, ta zebuaz ta beste kostika edo ez dakit zela...
- Bai, kaustika. Bai e...
- Kaustika. Kaustika zan? Ba, holakon bat...
- Sosa kaustika.
- Bai, holakon bat. Hareaz ta eitten euen. [...] mormalak eitten zittuen.

- Eta harekin garbiketan zauien ulie ta dana...
- Bai, bai... Uli hoi ta nik ez dakit zelan garbiketan ebien be... Holakoen batez garbittu hittuan. Madrillen ez. Han e... han danak euken oseake... holako zer guztik ozen, baiña hemen baserrixetan.

8. Jaieguneko eta asteguneko arropa

- **Erref**: ARA-101/015
- **Iraupena**: 0:00:48. **Hasi**: 00:28:34. **Bukatu**: 00:29:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu

Laburpena:
Jaiegunetako eta astegunetako arropa izaten zen orduan. Jende guztiak baserrian egiten zuen lan eta arropak asko hondatzen ziren. Aramaio guztitik pare bat lagun bakarrik joaten zen Arrasatera lanera, oinez, jakina.

Transkripzioa
- Ta erropak eta be gutxiyau oin baiño ez? Erropak...
- Bueno erropak bai...
- Domekakue...
- Domeketakuek, ba, kurioso-kurioso. Gizonak be ikasitte euzen euren bauletan e... ipintten kurioso ta. Domekaketako erropie ta astegunetakue harek aparte. Honbre! Hemen e... beti baserrixen badakitzu? Soluen, e... oilluekin, ganauekin, danakin, ortuen... Orduen, ezeuen lanik iñun be e! Aramaixotik be... Ni akordetan naz... ez dakit bi edo juaten zien Mondraura lanien ta oiñez e! Oiñez.

9. Gabonetako jakiak

- **Erref**: ARA-101/016
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 00:29:22. **Bukatu**: 00:31:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:
Gabonetan ondo pasatzen zuten. Jateko, olio-aza, haren saldaz egindako ardo-zopak, ardi zaharraren okela, buzkantzak... Kapoiak ere jaten ziren. "Aniberra" (konpota) ere bai. Ardoa, koinaka, baina txanpanik ez.

Transkripzioa
- Gabonak eta ze moduz...
- Gabonak eta ondo... Gabonetan ta ez zan /etzan/ falta izeten... beti bertako e... bertako toketan dan zera... Hemen, izeten zan olixo-azie "aquello que no falte".
- Olixo-azie?
- Bai, azie. Tipikue, hemeko... tipikue. Azie e... bueno, olixu botata. Olixo-azie. Ta gero, haren saldie katillueta hartu [...] pitxertxo batea ure ta ipintten euen beroketan. Ta gero, sartzen euen /sartzeuen/ ogi... ogi-kuskur

bat hara... hara zerea ta ure gutxitxo, baiñe ardaue. Han pitxerrien ardaue, beda bete ardau ta ogixe botatzen jatzun hara. Ogi-kuskur bat. Han egosten zan, ta gero ha ata ta gero azukarraz ogixoi ogi... ardauan ogixoi ta gero ardaue... saldie jaten zan katillure botaten akon apur hola... Ta oso gozue erateko... azukarra baeuken. Ha izeten zan tipikue e! Ta gero, gehixenetan ardi zaharrak izeten zin. Ardixek, ba, holan baserrixetan gehixenak ardixek [...] ardixe ta buzkantzak izaten zien tipiko Gabonetan. Ta gero, egoten zien kapoiek hazten zien ordun etxien. Ta Gabonak eta oso ondo pasetan zien.
- Familixan eta...
- Gero, aniberra esaten jakona. Konpota, aniberra. Ha be... ha be dana "con pasas y con higos y con todo que le venga". Harek be bai... harek be ez zien /ezien/ falta izaten.
- Intxaur saltzie?
- Intxaur saltzie? Bueno, "aquello que no falte". Intxaur saltzie be.
- Txanpana ta eraten zabien?
- Txanpanik... hola... Ordun, ez zan /etzan/ eze. Ardaua... ta gero, koiñak eta horrek bai. Baiñe txanpan asko ez. Baserrixetan, e! Beste batzuten iuel, baiñe hemen ni ez naz akordetan.

10. Kartetan jota su jaiegunetan

- **Erref**: ARA-101/017
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:31:38. **Bukatu**: 00:32:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:
Jokoan egiten zuten Gabonetan. Briskan eta "tomatian" (kulepean). Orduan jai asko ei zegoen, Ama Birjina eta santuen egun asko.

Transkripzioa
- Ta gero ze... ze itten zauien kantau?
- Jokuen, gero jokuen. Gero, jokuen...
- Seiko urrien?
- E... briskan ta tomatien. Tomatie badakitzu zer dan?
- Ez.
- Pues, julepien. Oin eitten dana... oin e... Andraok eta briskan itten daue, baiñe nik neuk briskan eneuke eingo behiñe be! Julepien, bai! Ta holan, asko eitten gen. Tomatien esaten akona.
- Orduen be hoinbeste eitten zan kartetan eta?
- Bai, kartetan asko. Kartetan, bai. Txakur haundi bet... Ta gero, andrak be etorten zien domeketan hementxe geuri... Hemen auzoko andrak hemen jo... hemen, hona etorten zien. Ta atsaldetan, briskan. Domeketan e! Ta gero, izeten zan jai asko eoten zien! Bateko Andramaixak, besteko Andramaixa aurrekuek, besteko... honek jai danok hartzen zien... Oin, ya eztao ezebe, baiño orduen jai asko euen. Ama Birjiñe danen egunek jai! Klaro, gero... fabrikak, ba, hori ezin leike zertu, baiñe baserrixetan ta... "¡Total por un día qué!"

11. Aramaioko Rodero denda

- **Erref**: ARA-101/018
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:32:58. **Bukatu**: 00:34:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:
Meza ezin zen falta jaiegunetan. Erosketak egiteko aprobetxatzen zuten jaieguna baserritarrek. Rodero zen Aramaioko denda. Zelakoa zen kontatzen du. Ugazaba zalgurdiaz joaten zen Gasteizera erosketak egitera.

Transkripzioa
- Eta gero, hamen gaiñea, bizi be holatxen ez jaixek?
- A, bai...
- Esan gurot...
- Mezie, mezie... ha ez zan /etzan/ ha ezin faltau. Ha ez. Ez zan /etzan/ faltako. Andrak holakotxe tripakin ta oiñez juan hai hementik kalea edo Azkuara. Hementik gehixen kalea ze kalea juan ta errakauak itten zittuen... jueten zienien domeketan... mezie entzun...
- Eta errekauek in?
- Ta gero, errekauek in.
- A, dendak zabalik euazen orduen.
- A, orduen bai.
- A, bai?
- Bueno... Orduen, astegunetan nor jueten zan ba! Domeketan. Mezetan.
- Ta ze denda euen Aramaixon orduen?
- Ordun euen Rodero. Roderon alaba bat izen zan neure kinttekue, hil zan. Azkarragan seme bateaz ezkondute. Ha ezautuko zen, Felisa. Ta gero, nausixaue beste bat Madrillea ezkondu zan. Ta gero, beste bat ez dakit nun bizi zan, Donostian edo.
- Ta zelakue zan dendie?
- Hiru aizta.
- Dendie zelakue zan? Zela euken...
- Ze...
- Ze zan mostradorie... dendie? Zelako...
- A, bai dendie. Dendie danetatik...
- Danetik.
- Danetatik, mostradorie... Ondio zenbat denpora da ba itxi euela! Ez da denpora, urte asko e! Baiñe mostradorie alde batetik bestera ta (betaikuek) itten euen. Ta gero, Sebastian e... dendakuoi ta ha juaten zan karruaz Vittoixa gauzak ekarten. Zaldi bat eukien eta karruaz juaten zan. Ta gauzak ekarten zittuen.

12. Gasteizera ikatza eramatera gurdiaz

- **Erref**: ARA-101/020
- **Iraupena**: 0:02:22. **Hasi**: 00:35:06. **Bukatu**: 00:37:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:
Aitak ikatza idiekin gurdian eramaten zuen Aramaiotik Gasteizera. Gauez, goizeko ordu batak aldera irten eta goizalderako Gasteizen. Behin gizon batek jarraitu zion eta beldurra pasatu zuen.

13. Eskekoak

- **Erref**: ARA-101/021
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:37:28. **Bukatu**: 00:39:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:
Etxerik etxe ibiltzen ziren eskaleak eta ijitoak. Behin ijitoek akabatutako txerrikumea eraman zuten zulotik aterata. Bazen bertako eskeko bat, "Lionatxo"; saskitxo bat besoan zuela ibiltzen zen egunero eskean. Hark ekartzen zituen notiziak.

Transkripzioa
- Kontaizu hori. Zelan, zelan izeten zan hori eskekuena?
- Ba, horrek eskien... eskien etorten jatzun bihar, lanik ez zeukenak / ezeukenak/ eta janik ez zeukenak /ezeukenak/... etxeik etxe etorten jatzun. Ta etxen, ba, emoten utzezun edo ogi zati bat edo hurrengo ijitanuk etorten zienien biher izeten euen urdaixe ta holakuk eskaketan utzuen. Egun baten, gurien urte baten, txarrikumie hil zan. Txarrikumi hori. Ta txarrikume hoi enterretan dabitzela etorri zan ijitanuek. Ez tuzien izten hemen ijitanuei egoten, baina pasaran baten egoten zien beti. Egon, ez. Pasuen. Ta txarrikumi hoi enterretan dabitzela, haber txarrikumie enterrau... Ta berez hil zala. Ta txarrikumie... Ata txarrikume hoi ta erunen txarrikumi hoi jateko! Zulotik atata!
- Eskekuek lo ta itten ebien bertan edo?
- Beti topeta euen tefananan bat edo... Hemen ez naiz /enaz/ ni akordetan... Ta gero, bertan euen Lionatxo, andratxo bat... Ha egunero ibiltzen zana Aramaixo guztin eskien. Zestotxua hartu bere besuen ta harek ekartzen zittuen notizia guztiok. Kalien bizi zan. Matxinkalien bizi zan andratxu hoi. Ta zestu hoi, beti ogi zatiz beteta. Emoten otzazun, ba, ogi zati bat edo nik ez dakit zer emoten otzien... artaburuk be iuel... Ta holakotxe zerak batzen zittuen. Arrautzak emuten botzazun... ta zera eruen ta saldu... ta baiñe arrautzak noberak be biher izaten zittuen denda eruen ta ardau apurttu bat eta azukarra ta olixua ekarteko. Aber nundik bestela!
- Ze itten zan? Trukie...
- Honbre...

14. Apaizek lotzen zuten jendea

- **Erref**: ARA-101/023
- **Iraupena**: 0:02:21. **Hasi**: 00:39:46. **Bukatu**: 00:42:07

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Ez daki orduko apaizak zeruan ala infernuan egongo diren. Apaizek lotzen zuten jendea. Ezin zen dantzan egin, nobioari ere besotik ezin heldu. Mezak akabera bakoak ziren. Gurasoek konpontzen zituzten ezkontza asko. Neska-mutilak "kobardiauta" zeuden hainbeste bekatuz eta infernuz.

Transkripzioa
- Ze... ze... nik betik auki dot kuriosidadie lehen andrak eta eukitten ebenien umie ba...
- Noa urten andrak?
- Ba, hori ez. Ze pasetan zan lehen, ba, abariek eta hainbeste...
- Abariek, abariek... lotzen zidduen "hasta no poder más". Abariek ez dakit nik zerue aukiko dauen ala infernua aukiko dauen eurak... Lotu jentie... bueno. Plazan hantxe... plazan be ezin dantzan ezin ein ta gero eleixan... Zelako, zelako zerak e! Nobixuak be besotik obatuta ezin juan. Haxe be pekatu ta dana pekatu!
- Ze itten... sermoiek eta gogorrak izeten zien?
- Bueno! Sermoiek eta ordubetekuek. Elixa juaten zitzen mezeta ta noz urtengo zan ideak pez. Oin abadiai esate batea "hik prixa jaukat e... esan aguro mezie". Zerak, Anttonio Arrittakok harek esan otson "hi, gaur prixia jaukou e!"...
- Hika gaiñera.
- De hi gaiñera. Ordun, beroi ta biheko gaiñera! "Bai, jaune" ta...
- Eta entzun eta entzun ezta?
- Bai. Ta ene abari ene... "una cosa". Terriblie zan e, terriblie. Gero, ezkontzak be aitta-amak itten zittuen asko. Zerak... iuel maixorazkue han ta hurrengo beste maixorazko bateaz ipini... Holakuk asko, asko.
- Maiorazkua esaten dozu?
- Maiorazkua da pues "uno que tiene...".
- Bai, bai, bai.
- Etxie ta...
- Si, etxie ta...
- Eta aittek... aittek itten eben tratue? Aittek aittakin?
- Bai, klaro. Zerak "matrimonio de aquí con matrimonio de otro esto...". Gero, klaro, danak kobardiaute... neska-mutilek be kobardiaute hainbeste-hainbesteko infuernuaz ta, hainbesteko pekatuaz ta hainbesteko eleixaz ta hainbeste zeraz. Ta gero, pentsaizu zer dauen!

15. Sermolari sutsua txorizoak egiten

- **Erref**: ARA-101/024
- **Iraupena**: 0:01:53. **Hasi**: 00:42:07. **Bukatu**: 00:44:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Abadearengana joan behar zen urtero txartela hartzera komunioa hartu ahal izateko. Urtero kanpoko sermolari bat etortzen zen. Horietako bat, sermoi sutsuak egindakoa, fraidetatik irten eta txorizoak egiten egon zen handik urte gutxira Maria Angelesen etxean.

Transkripzioa
- Konfesau eta astero itten zitzien?
- Konfesau eta... konfesau eta urtero-urtero txantela hartu biher zen. Ha txantela hartzen ez bazen ya multie be iuel. Derrior hartu biher zen. Aber nor konfesetan dan eta nor ez dan /eztan/.
- Eta txartel horrekin ze... Juan itten zitzen konfesa...
- Txantela abariana juen biher zan hartzen ta harek badaki nok hartu... nok hartu dauen... txantela ta nok eztauen hartu.
- Ta nok ezauen hartu.
- Ta gero, juaten zitzen konfesetara.
- Honbre.
- Sarri-sarri.
- Gero, konfesetan. Gero, urtien behin ekarteuen konfesetan edo Mondrauko fraillen bat edo... Mondrauko fraillen batek ipini euen Aramaixon, Aramaixoko elixan bueno... zenbat pekatu ta zertzuk harek in zittuan. Handik hiru-lau urtea... hiru-lau urtea... edo gehixau izango zan honaxe etorri zan txorixuak itten frailletatik urtenda. Txorixuek hementxe in zittuen. Frailli horrek... ondiok biziko da.
- Esan otsazun /esantsazun/ zuk akordetan zan...
- Nik, nik ez... lotsatu in nitzen. Baiñe gure anaiek, hil zan gure Eugenio, hareaz lagun haundixe zan, eta "hik, hik Aramaixoko jentie dana ipini dok zerure beire!" esaten otsan. Ta bueno, gero... hemen ibiltten zan bueltaka. Ta, "bai, nik Aramaixon makiña bat gauze. Makiña bat zer esan dot" berak.
- Ta lotsatu itten zan?
- Honbre.
- Ta lotsatu itten zan frailli hoi?
- Ez zaukan /etzaukan/ harek lotsaik. Lotsaik ezeuken, baiñe... "ya tendría el gusanito... ya tendría". Bai, gero ezkondu zan. Ezkondu in zan gero, baiña urtero etortzen zan Aramaixoa sermoiek eitten. Ta Aramaixon ondo zeuketan geuen ha!

16. Olata abadearentzat

- **Erref**: ARA-101/026
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 00:45:21. **Bukatu**: 00:46:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Altzagakoak Azkoagakoekin konpontzen ziren ondo. Labesua egiten zutenean, olata (hiru puntako opila) bat egiten zen abadearentzat. Mezetara joandakoan abadearen zakura botatzen zen.

Transkripzioa
- Zuek zeneki arregletan zitzien ondo altzarrak?

- Ba altzarrak Altzagakukin. Altzagakukin, Altzagakukin ta azkuarrakin. Eskola Azkuara. Ta mezeta be hilarrixek eoten zien. Hillarrixek badakitzu zer dan? Hillarrixek.
- Bai, bai. Eleixan, eleixan bertan?
- Eleixan bertan. Ta ba eleixara... hillarrire jun biher izategen bateon bat. Han, ba, olatie... olatie ogixaz eindde olatie... Badakitzu zer dan? Holako opiltxo bat izeten zan hiru puntekue ta abariendako itten zan. Labasue itten zanien ha olatie abadiendako.
- Beti, labasu danetan...
- Bai, danetan olatie abariendako. Ta ha botaten zan mezetako orduen abariei zakure.
- Ta hiru puntakue zan?
- Bai, hiru puntatxo ataten jakon.
- Ta zegaittik? A, ez dakizu...
- Ba, olatie... olatie holakotxie...
- Holakotxie zalako.
- Holakotxie zalako.
- Iuel trinidadei edo...
- Bai, iuel erroskille bat dan moruen edo opil bat dana moduen, baiña hiru puntatxo euken, hiru puntatxo eukitten zittuen. Ta oso... oso... oso, oso onak urteten euen e!
- Opiltxo bat morukue.
- Ba, opiltxo bat morukue.
- Zeu indde zaz?
- Bai, bueno zenbat! Hori indde nau be... amai lagunketan. Amak eitten euen ta amai lagunketan.

17. Ogi asko egindakoa

- **Erref**: ARA-101/027
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 00:46:45. **Bukatu**: 00:49:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:
Ogi eta olata asko egindakoa da bera. Ogia noiz, zenbat eta zela egiten zuten. Etxerako egiten zen. Gasteiztik ogi txiki bat ekartzen zuten amarentzat. Noiz eta zergatik utzi zioten garia ereiteari.

18. Fideoa egiten gerra ostean

- **Erref**: ARA-101/028
- **Iraupena**: 0:03:58. **Hasi**: 00:49:10. **Bukatu**: 00:53:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Herriko lokal batean fideoa egiteko makina ipini zuten. Nola egiten zen kontatzen du. Asko saltzen zuten gerra ostean. Senide baten bidez lortzen

zuten irina. Merkataritza normaldu zenean utzi zioten fideoa egiteari. Krisiak iraun izan balu makarroiak ere egingo zituzten. Dena dela, hemengo jendeari ez zitzaion pasta gustatzen. Baba zen hemengo janaria.

19. Bi fronteen erdian, Aramaio

- **Erref**: ARA-101/029
- **Iraupena**: 0:02:54. **Hasi**: 00:53:08. **Bukatu**: 00:56:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerra denboran kanoikada asko sartu zen bere etxe inguruan. Nazionalak jan eske etorri ohi ziren beren baserrira, baina ekarri ere ekartzen zituzten gauzak. Aramaio bi fronteren artean egon zen denboraldi batez; ama kaletik etxera itzuli ezinik egon zen.

20. Fusilatuak Aramaion

- **Erref**: ARA-101/030
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 00:56:02. **Bukatu**: 00:58:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Galdeketa egin zioten frankistek, baina bera lasai zegoen, ez zekielako herriko berri. Hainbat pertsona hil zituzten. Gero mitinetara joaten behartzen zituzten, baina bera ez zen inoiz joan.

Transkripzioa
-Patxik esan uskun han be, euren etxien be egon ziela, Zalgon egon zala… -Zalgon? Itxein, Zalgo, Zalgon… -Orduen etxie itten ebitzela eta han, koartela izen zala, ez dakit, han soldauek-eta egon ziela. -Zerien! Bai, kalien be egon zien, kalien be, oin, zera, Bitor bizi dan lekuen, han eukien euren almazenoi, hara juen gitzen garbiketan eta dienok itten. Oilluek, oillarrak, oillaskuek be han lumatu biher gituen. Ni ez nintzen juen. -Zigortu in zinddutien, ez? Eta… -Honbre, honbre! Kartzelaa eruen biher gindduela eta, baiñe ez neuken, ni trankil ninguen. “Yo no sé”, nik ez neuken pekatuik. Nik ez nekixen. Esan neutsena: “Yo no sé lo que es ser… de política. Yo no sé nada. A ver, yo no he vivido aquí, yo no sé quién es quién”. Nik ez nekixen. Baiñe hemen, klaro, lan asko indde auen. Pentseizu: Itturaldeko gizon gixajue be eruen eta akabo! Simontxo zerekue, Gureixakue be hartu eta eruen auen, akabo! Sekretarixue be eruen auen eta nun zienik be ez! Itten zittuen e... kitto! -Ezauketan dozu norbaitt ulie-eta ebai eutsiena? -Ez ez neuken… Ya sartu zienien, ya apur bat, bai danai be, gure amai be bai, bajetako, ulie ebai biher deutsiela, eta aitte kalie garbiketan, ta ama be bai. Eta ya, ba, esplikau eutsenien nor zan, gure aitte lagun haundixe zan horren aittaaz, sekretarixuaz. Eta ya ez eutsien ez, ama be etxera

bieldu auen eta aitteaz be lagun in zien eta… Baiñe, falta auen… hareik sartu balitzez politto eta esplikaziñue eskatu, nor zer zan eta zer eindde auen… Iñok ez auen ezer ein, eta in auenok juen zien. Baiñe gero ez auen zertu. Gero, ba, klaro, obligetan gindduen mitinña-eta jueten. “Yo no, no voy. Yo no”.

21. Bi bandoetako soldaduentzat josten

- **Erref**: ARA-101/032
- **Iraupena**: 0:02:14. **Hasi**: 00:59:36. **Bukatu**: 01:01:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian

Laburpena:
Bateko eta besteko soldaduei jostun-lanak egin zizkien. Dragoientzako brodatuak eta Francoren soldaduentzako alkandorak josten jardun zuen. Markesak eta jende handia egon omen zen herrian.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-21

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com